

گذشته ایران
سه هزار سال
فشرده‌ای از نبردها
به همراه گزارش

آخرین نبرد

۱۳۶۷-۱۳۵۹
۱۹۸۸-۱۹۸۰

مجتبی جعفری
علی عفووری



انتشارات سوره سبز
تهران - زمستان ۱۳۹۰

گذشته ایران
سه هزار سال
فشرده‌ای از سیردهان
به همراه گزارش

آخرین نبرد

۱۳۵۹-۱۳۶۷ / ۱۹۸۰-۱۹۸۸

مؤلف: مجتبی جعفری - علی غفوری
ناشر: انتشارات سوره سبز
با همکاری: موسسه فرهنگی هنری اقلیم حکمت ایرانیان
مدیر تولید: محسن صادق نیا
مدیر هنری و آماده سازی:
جبهه هنرهای زیبا - مجتبی صالحی
صفحه آرایی: آفر زینی طلابری
نوبت چاپ: اول / استان ۱۳۹۰
شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
شابک: ۹-۱۶-۶۲۴۰-۶۰-۹۷۸-۹
قیمت: ۸۸۰۰ تومان

مراکز پخش:

۰۹۱۲۵۱۲۶۸۰۲۱ - ۸۸۶۱۷۴۹۶

جعفری، مجتبی، ۱۳۳۹ - غفوری، علی -
آخرین نبرد ۷۲۲ قبل از میلاد - ۱۹۸۰ میلادی
تهران: سوره سبز، ۱۳۹۰ - ۳۱۲ ص.
۹-۱۶-۶۲۴۰-۶۰-۹۷۸-۹
جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷
ایران -- تاریخ نظامی
غفوری، علی، -
DSR ۱۶۰۰/ج ۶۷/۳ ۱۳۹۰
۹۵۵/۰۸۴۳
۲۳۰۷۵۵۲

تمامی حقوق © محفوظ است

Suore Sabz In The Islamic Republic Of IRAN

فهرست



مقدمه ۱۳

فصل اول: گزارش فشردهای از نبردهای سه هزار سال گذشته ایران

نبردهای آشوری‌ها و ایلامی‌ها ۱۷

نبرد آشورها با مادها ۱۸

هخامنشیان ۱۹

نبرد لیدی ۱۹

نبرد بابل ۲۰

نبرد مصر ۲۱

ورود به اروپا ۲۲

داریوش ۲۲

نبرد آتوس ۲۲

نبرد ماراتن ۲۳

نبردهای منطقه‌ی شرق ۲۳

خشایارشا و اقتدار دریایی ایران ۲۳

حمله‌ی دوم به یونان ۲۴

نبرد ترموپیل ۲۵

نبرد دریایی ۲۶

آخرین مرحله‌ی نبرد ۲۶

۲۷.....	نبرد سالامیس
۲۸.....	نبرد پلاته
۲۹.....	شورش مصر
۲۹.....	نبرد کوناسا
۳۲.....	نبرد دریای اژه
۳۲.....	فتح دیوباردی مصر
۳۲.....	حمله‌ی متقابل مصر
۳۳.....	آردشیر سوم
۳۳.....	حمله‌ی اسکندر به ایران
۳۶.....	سرنوشت حکومت هخامنشی
۳۷.....	حکومت سلوکیان
۳۸.....	ظهور پارت‌ها یا اشکانیان
۳۸.....	جنگ‌های ۷۰۰ ساله‌ی ایران و روم (نبرد کلوه)
۴۰.....	فرهاد و آنتوانت
۴۰.....	جنگ یلاش و نرو
۴۱.....	اوج قدرت روم
۴۲.....	یلاش سوم و شکست‌های ایران
۴۲.....	ادامه‌ی پیش روی رومیان
۴۳.....	مرگ "کار کالا" در ایران
۴۷.....	ساسانیسمان
۴۸.....	شاپور اول
۴۸.....	نبردهای شرقی ساسانیان
۴۹.....	ظهور شاپور بزرگ
۵۰.....	فتح آمد
۵۱.....	زولیان و شاپور
۵۲.....	نبرد بهرام گور با تنودوسیوس
۵۳.....	جنگ‌های قباد با رومیان

۵۴.....	روم شرقی و قدرت جدید ایران
۵۵.....	جنگ دوم لازیکا
۵۶.....	جنگ سوم انوشیروان با دولت روم
۵۷.....	هرمز چهارم و بهرام چوبین
۵۸.....	خسرو پرویز و رومیان
۶۱.....	حمله اعراب به ایران
۶۱.....	قادسیه
۶۲.....	جنگ نهاوند
۶۵.....	ایران در دست اعراب
۶۶.....	مبارزه با استیلای اعراب
۶۷.....	بابک خرمذین
۶۷.....	ظاهریان - صفاریان
۶۹.....	سامانیان و آل بویه
۷۰.....	غزنویان و سلجوقیان
۷۴.....	خوارزمشاهیان و مقدمات حمله‌ی مغول
۷۵.....	چنگیز و حمله‌ی مغول
۷۷.....	فتح اورگنج و نیشابور و مقاومت جلال‌الدین خوارزم
۷۸.....	مرگ چنگیز
۷۸.....	حمله‌ی تیمور به ایران
۸۰.....	صفویان
۸۲.....	نبردهای شرقی و آغاز جنگ‌های ایران و عثمانی
۸۲.....	عوامل آغاز درگیری بین ایران و عثمانی
۸۴.....	پس از جنگ چالدران
۸۴.....	فتح سوریه و مصر
۸۵.....	حمله به گرجستان و نبرد با ازیکان
۸۷.....	صلح آماسیه

۸۹.....	پادشاهی شاه عباس
۹۰.....	نبردهای شاه عباس با عثمانی ها
۹۵.....	محمد افغان و سقوط سلسله ی صفوی
۹۸.....	ظهور نادر و افشاریان
۱۰۲.....	فتح بلخ و بخارا
۱۰۵.....	مرگ نادر و اوج دوران کریم خان زند
۱۰۶.....	سلسله ی قاجاریه
۱۰۷.....	فتحعلی شاه
۱۱۱.....	جلوس محمد شاه
۱۱۲.....	مظفرالدین شاه
۱۱۴.....	سلسله ی پهلوی و قوای نظامی ایران در دوران رضا شاه
۱۱۵.....	ایران در زمان محمدرضا پهلوی
۱۱۸.....	به سوی دیکتاتوری
۱۱۹.....	نقش جدید ایران
۱۲۷.....	جنگ با عراق
۱۲۷.....	جنگ ظفار
۱۲۹.....	در اوج قدرت
۱۳۰.....	پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۱۳۳.....	بازکاو ی حادثه ی ۱۷ شهریور
۱۳۴.....	تلاش برای نابودی ارتش
۱۳۶.....	تجهیز عراق

فصل دوم " آخرین نبرد "

گزارش مشروح نبرد هشت ساله ی ایران و عراق ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷

۱۴۳.....	آغاز سال اول جنگ "نجاوز سراسری و تثبیت دشمن"
۱۵۰.....	حمله ی سراسری هوایی

- ۱۵۱..... پرواز عظیم ۱۴۰ فروند هواپیماهای ایرانی
- ۱۵۵..... تداوم ضربات هوایی
- ۱۵۶..... وضعیت نگران کننده در روی زمین
- ۱۵۸..... جبهه‌های غرب و شمالغرب
- ۱۶۰..... جنگ هواپیما و تانک
- ۱۶۴..... عملیات پل نادری
- ۱۶۷..... توقف ماشین جنگی عراق
- ۱۶۹..... تلاش های اولیه برای بیرون راندن متجاوز
- ۱۷۳..... درخواست صلح از سوی عراق
- ۱۷۴..... حذف کامل نیروی دریایی عراق
- ۱۷۶..... تداوم نبردهای هوایی
- ۱۷۸..... حمله به پایگاه الولید (اچ ۳)
- ۱۸۰..... تجهیز ارتش و سپاه و آغاز عملیات گسترده
- ۱۸۳..... آغاز سال دوم جنگ "بیرون راندن متجاوز"
- ۱۸۷..... عملیات طریق القدس
- ۱۹۰..... عملیات فتح المبین
- ۱۹۸..... نتیجه‌ی سیاسی عملیات:
- ۱۹۹..... عملیات بیت‌المقدس و آزادی خرمشهر
- ۲۰۹..... پس از خرمشهر
- ۲۱۱..... عملیات رمضان یا طرح عملیاتی کربلای ۴
- ۲۱۵..... تجهیز ارتش عراق
- ۲۲۱..... آغاز سال سوم جنگ "ورود به خاک عراق و نبرد در مناطق عملیاتی غرب"
- ۲۲۱..... عملیات مسلم‌بن عقیل
- ۲۲۳..... عملیات محرم
- ۲۲۳..... عملیات والفجر مقدماتی
- ۲۲۶..... عملیات والفجر ۱
- ۲۲۷..... عملیات والفجر ۲

۲۲۹.....	عملیات والفجر ۳.....
۲۳۱.....	آغاز سال چهارم جنگ " فشارهای سیاسی برای تحمیل صلح ".....
۲۳۱.....	عملیات والفجر ۴.....
۲۳۳.....	عملیات خیر و آزادسازی جزایر مجنون.....
۲۳۸.....	نتیجه‌ی عملیات.....
۲۳۹.....	آغاز سال پنجم جنگ " جنگ شهرها و عملیات های محدود ".....
۲۳۹.....	عملیات بدر.....
۲۴۲.....	تلاش های نیروی هوایی.....
۲۴۵.....	توسعه‌ی بی سابقه ارتش عراق.....
۲۴۸.....	آغاز سال ششم جنگ " عملیات والفجر ۸ و گذر از ابروند رود ".....
۲۵۲.....	نتیجه‌ی نبرد.....
۲۵۳.....	بحران های اقتصادی.....
۲۵۵.....	سال های ۶۵ و ۶۶.....
۲۵۸.....	آغاز سال هفتم جنگ " صدور قطع نامه ۵۹۸ ".....
۲۵۸.....	عملیات کربلای ۴.....
۲۶۰.....	عملیات کربلای ۵.....
۲۶۴.....	عملیات کربلای ۶.....
۲۶۵.....	نتیجه‌ی عملیات.....
۲۶۶.....	رکورد نسبی در جبهه‌ی جنوب.....
۲۶۷.....	عملیات کربلای ۷.....
۲۶۸.....	عملیات کربلای ۸.....
۲۷۰.....	عملیات کربلای ۱۰.....
۲۷۱.....	حضور منافقین در خطوط مقدم جبهه‌ی عراق.....
۲۷۳.....	آغاز سال هشتم جنگ " پذیرش قطع نامه و پایان جنگ ".....
۲۷۳.....	ادامه تک در شمال عراق.....
۲۷۳.....	عملیات والفجر ۱۰.....
۲۷۴.....	نتیجه‌ی عملیات.....

۲۷۶.....	آغاز حملات سراسری عراق در سال ۱۳۶۷
۲۷۶.....	سقوط فاو
۲۷۸.....	سقوط شلمچه و مجنون
۲۸۱.....	قبول قطعنامه‌ی ۵۹۸
۲۸۲.....	آغاز تجاوزات دوباره‌ی عراق
۲۸۳.....	ناکامی منافقین
۲۸۵.....	آتش‌بس دائم
۲۸۸.....	فرماندهان و رزمندگان شهید ایرانی در ۸ سال دفاع مقدس
۲۹۶.....	برخی آمارها درباره جنگ ایران و عراق
۲۹۸.....	سخن آخر
۳۰۱.....	منابع و مآخذ
۳۰۵.....	توضیح درباره‌ی منابع جنگ ایران و عراق
۳۰۵.....	تازه‌های نشر انتشارات سوره سپهر

مقدمه



هر چند سرعت خارق از تصور رخدادها در دنیای امروز به گونه‌ای است که در بسیاری مواقع مجال تأمل را از افراد می‌گیرد؛ ولی در دوران عصر انفجار اطلاعات که دسترسی به انبوه دانش‌های نو بسیار سریع و آسان شده است، رویکرد تخصصی و حیطه بندی اطلاعات در دسترس موجب گردیده در کنار نقصان فرصت کم برای مطالعات عمومی مزیت مراجعه به علوم کاربردی ارزش خود را نشان دهد.

بدون تردید در کنار گسترش فوق العاده علوم و دست یابی بشر به فنون اعجاب انگیز، انتشار علوم به دست آمده نسل بشر نیز با افزایش بی سابقه نفوس بشری روی کره خاکی هیچ یک از علوم منتشره را بدون مشغول نگذاشته است.

هرچند اهمیت نیاز ضروری به اطلاعات عمومی به ویژه در رابطه با علوم که می‌تواند هویت اجتماعی یک مجموعه به هم پیوسته به نام کشور را شناسایی و ایجاد کرده و اعتماد مردم به ویژه نسل‌های جوان را به آن افزایش بخشد یک ضرورت انکار ناپذیر است؛ ولی باید قبول کرد که برای تحقق بخشیدن به این ضرورت سه راه بیشتر وجود ندارد.

- ۱- دسته بندی و تخصصی کردن علوم حتی مطالعات عمومی ۲- تخلیص و فشرده کردن اطلاعات ۳- اهم و مهم کردن اطلاعات به ویژه با توجه به تقریب

زمانی. شاید انتظار بسیار زیادی باشد که نسل جوان آن طور تاریخ را مطالعه کند که یک محقق به آن می‌پردازد؛ ولی انتظار زیادی نیست از نسل جوان که حداقل به خلاصه تاریخ و یا به تاریخ‌های نه چندان دور عنایت بیشتری داشته باشد.

کتاب "تاریخ جنگ‌های ایران از مادها تا به امروز" روش دوم را برای جذب جوانان به هویت والای تاریخی گذشته‌های دور و نزدیک این سرزمین انتخاب کرده است.

گذشته‌هایی که هر دوره‌اش هزاران صفحه را برای بیان مطلب می‌طلبد؛ ولی گردآوری یک تاریخ چند هزار ساله در کتابی ۵۷۰ صفحه‌ای کار بسیار شگرفی است که ارزشمندی خود را در آینده‌ای نه چندان دور نشان خواهد داد.

محقق ارجمند علی غفوری به حوصله‌ای تحسین برانگیز آن چنان مهارتی در گزارش بسیار خلاصه خود از تاریخ ایران و نشیب این سرزمین ارائه کرده است که خواننده با کمی علاقه مندی، خود را در محیط رویدادها یافته و بعضاً به جای قهرمانان تاریخ می‌نشیند و صفحات زرین آن را می‌بازد و ورق می‌زند؛ اما راه دوم و سوم ارائه اطلاعات عمومی به جوانان نسل حاضر همچنان مفتوح است؛ لذا با احترام به نویسنده‌ی توانای کتاب «تاریخ جنگ‌های ایران از مادها تا به امروز» تصمیم گرفتم پرافتخارترین صفحات این تاریخ را که اخیراً ورق خورده و هنوز قهرمانان آن در قید حیات هستند، جدا کرده و با تعدیل و اضافه نمودن و شرح مختصری بر آن از طریق اهم و مهم کردن بخش‌های مختلف تاریخ بتوانم فرصت مناسبی برای جوانان این کشور جهت مراجعه به تاریخ فراهم آورم. در این رابطه نیاز دیدم در دو فصل این مهم انجام پذیرد.

در یکی فشرده‌ی بسیار خلاصه‌ای از گزارش ۴۵۰ صفحه‌ای اول کتاب مذکور تا پایان دوران پادشاهی محمد رضا پهلوی و دوم شرح بیشتری بر مطالب صد صفحه آخر کتاب به عنوان "آخرین نبرد". پیشاپیش از محقق و نویسنده‌ی

ارزشمند جناب آقای علی غفوری تشکر نموده و این کتاب جدید را به نام (آخرین نبرد) تقدیم به ارواح طیبه شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی عراق علیه ایران می‌نمایم. از آنجایی که تاریخ معاصر به ویژه در (آخرین نبرد) در این کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، با اضافه کردن تعداد قابل توجهی از عکس‌های منحصر به فرد و جداول تهیه شده نسبت به گویا کردن این تاریخ پرافتخار اقدام شده است.

همچنین به علت حفظ ارزش و جایگاه کتاب آقای غفوری در کتاب (آخرین نبرد) از ذکر منابع در پایان صفحات و پاراگراف‌های متن کتاب خودداری شده تا خواننده‌ی عزیز در صورت نیاز و تمایل به کتاب (تاریخ جنگ‌های ایران از مادها تا به امروز) نیز مراجعه‌ای داشته باشد و برای جبران این کاستی فهرست جدید منابع مورد استفاده و تعداد قابل توجهی از منابع که در این زمینه می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد، در پایان کتاب تقدیم شده است.

بدین وسیله از امیر سرتیپ دوم بازنشسته مسعود بختری از پیشکسوتان جبهه و جنگ و جناب آقای دکتر میر هاشمی که در تصحیح و عنای این کتاب تلاش نموده‌اند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

مجتبی جعفری